

ר' מיכל (יצחק) רבינוביץ

נפטר אחמול ב'4 אחמ"צ בירושלים. בן שבעים.

נפטר ר' מיכל רבינוביץ! סולק אוצר בלום של תורה וספרות ודעת ישראל. סולק ארון שלם. מלא מון אל זן חכמת עם וידע עת הוי' והליכות עבר וסתרי ספרות, ודעת ספרים וסופרים ונפתולי תנועות והכרה פנימית של גדולי ישראל בדורותינו ובדור רות שקדמו לדורותינו, בעולם הרבני ובער לם הספרותי ובעולם הציבורי. לא היה ערד בית מסחר ספרים, "הדרום" בית ועד לאנשי הספר הנמצאים בירושלים או מזרח גים לירושלים. בלב יקירי ירושלים נגע החץ. נחרושה ירושלים!

לשוא תחפשו באנציקלופדיות ובספרי עור ידיעות ביוגרפיות או ביבליוגרפיות על המנחה היקר הזה, איש האשכולות. לא חיבר ספרים אישי, אם כי הרבה מאד כתב בחייו והרבה מזה עוד התכוון לכתוב. רצלו לא נתן לכתוב כלל. יותר מדי יפה ידע את סוד עשיית הספרים ואת כל עושיהם. ואיזה פקחות יהודית ליטאית ושנינות תורנית משכילית שמה עליו לא לסכם בכתב את דמותו. שר הספרים כולם היה, ומה לו להוסיף עוד ספר על כל אוצר הספרים העצום אשר בזכרונו ובלבו וחתת ידו. וכל מה שכתב רק כלאחר יד כתב. כנצוצות שנתזין מבית המוקד, ולמה בכלל לכתוב, אם אפשר לשוחח? ולא היה שיהיה של תורה כשיחת חולין של ר' מיכל. ומי ימנה מספר הסופרים והחכמים אשר שאבו ממקור רוחו מלוא הפנים. בחנו את סברותיהם לאור זכרונו, ולא היו מניעים לאשר הגיעו בלי עזרתו.

בלפי עילוי היה. ממיר אשר בליטא יצא. ובאליקטוט ובשאוילי ובטאלו ובסלבידקא יצק מים על ידיהם של גדולי הרבנים ור"מים. מלא וגדוש יצא מבתי הישיבה. ואח"כ משכיל דודם היה. ב"המליץ" היה הפליטוניסטון השנון. צבי רבין היה חותם. את אשר היה ש. י. יצקן בחוץ היום שלו לטוקולוב ב"הצפירה", היה צבי רבין ליר און רבינוביץ ב"המליץ": הלוחם בשער. ולפי אפיים ורמתם של שני הפליטוניסטים השונים הללו נקבעה באותה השעה הדמות של שני העתונים.

ואח"כ — התנו ונושא כליו של ר' מאיר הלפרין בעל ספר "הנוטריקונים", ובעל מסחר הספרים העברי הגדול במיוסק. מרכז שר

חרי הצינונות התרבות העברית ומפיצי הספרות החדשה ברוסיה הלבנה. או — גם עסקן ציוני ונבחר לועידות ולכינוסים ולקר הילה. עם ימי המלחמה והמהפכה החלת הגאות של העסקנות הציבורית ואתה ימי הנסיונות. הוא נבחר לושר הלאומי של יהודי רוסיה הלבנה. עורך עתון ציוני בא"י די.ש. בימי ראשית הכולשביקים מוצא שפה משותפת עם תלמידיו שיצאו לתרבות היב" סקציה ומציל את אשר ניתן להציל. מיסוד ועדה לחקר תולדות היהודים ברוסיה הלבנה. מרצה על פולקלור במכון פדגוגי, סובל סבלות הימים. רעם ראשית האפשרות לעלות ארצה הוא עולה ומעלה אתו אוצרות ספרים עתיקים ויקרים וגנוי פתקאותיהם ושפע תכניותיה, תוקע את אהלו בלב ירה שלים החדשה, מעמיד את עצמו מאחורי הדלפק של חנות הספרים "דרום" שלן והופך שם — תל תלפיות.

מעסקנות ציונית לא פסק אף בירושלים בציונות הכללית המתקדמת, בבני ברית, בהלואה חסכוני, בישורון, אולם עיקר מעינו — בקרית ספר. החנות הופכת הרי צאת ספרים, וחספרים — מן השחק. ממרוד קים דופקים חכמים על שערינו ומפקדיים בידי את כתביהם. הוא מוציא אותם לאור, ולהוציא — הפידוש אצלו: לחקן ולהגיה ולהעמיד את הדברים על דיוקם. מעין מוסד מדעי לעצמו, מעין "מקין נרדמים" פרטי. ובינתים — נתונים הנצוצות. בשיחות חור לק, ובעצות לחכמים, ובהרצאות על פול קלור, ובהרצאות על הגר"א, ובמכתבים לסופרים, ובבקורת קטלנית על כתבי ותיקים, ובעצות פתכמות למתחילים, ובתכניות על בני תכניות.

ובינתים — זקנה קופצת, ומחלת מצט" רפת. וימי מסה באים. את אשר הציל בימי מלחמה וטלטולים לא הציל בימי שלהי מאבקנו בארץ. בהפ" צצת רחוב בן יהודה. לא פסחה הרעה על אוצר הספרים שלו.

ערוחו ושנינותו הסבלת-הפנים שלו, אמנם. לא סרו מסגו אף אז. אולם הכחות הנחוצים כדי להתגזל מחדש לא היו לו עוד.

גברת המחלה והכריעתה. כאילו עולם מלא חוסה ואיננו. האגונים אם אחוש: לא הגיח כמחרוזת כא לה לא משתכחין.